

הסכם ממון למי ולשם מה הוא נועד? / אסנת רייך, עו"ד

עריכת הסכמי ממון טרום נישואין הופכת להליך מקובל יותר ויותר בקרב זוגות העומדים בפני מיסוד הקשר.

הרתיעה הקיימת לעיתים מהתעסקות בעריכת הסכם ממון, קשורה בעיקר לחוסר הנוחות הכרוך בשילוב תחומים כלכליים וכספיים עם המאפיינים הרגשיים של הקשר הזוגי. זאת לצד המחשבה על סיטואציה עליה בני הזוג לא מעלים במחשבה בשלב זה. מטבע הדברים, הגדרת הגבולות בהיבט הכלכלי מנפצת אשליה מסויימת בדבר היעדר הגבולות של הקשר הרגשי.

מה נועד להסדיר הסכם הממון?

הסכם ממון נועד להסדיר את ההיבטים הכלכליים של הקשר הזוגי ואת מסגרת השיתוף הזוגי והיקפו (איזה רכוש ייחשב משותף ואיזה רכוש לא ייחשב משותף, כמו גם את התנאים לכך במציאות החיים המשתנה).

נשאלת השאלה בהקשר זה, האם החוק (חוק יחסי ממון בין בני זוג) אינו מעניק הסדר מספק? החוק קובע הסדר שחל על בני זוג שלא ערכו ביניהם הסכם ממון ועקרויותיו היסודיים נוגעים לכך שבעת פקיעת הנישואין לכל אחד מבני הזוג יש זכות לקבל מחצית מכל הרכוש והזכויות שנצברו במהלך הנישואין (למעט זכויות שמקורן לפני הנישואין, זכויות שהתקבלו בירושה או במתנה במהלך הנישואין וזכויות לקצבה בגין נזק גוף או מוות, אשר אינן כלולות על פי החוק באיזון המשאבים בין בני הזוג).

על פניו ההסדר החוקי ברור, אולם על הסדר זה מוחלים כללים נוספים שנקבעו, חלקם בפסיקת בתי המשפט וחלקם בסעיפים נוספים בחוק, אשר הופכים את יישומו למורכב יותר ואינם מבטיחים את קיומה של התוצאה הפשוטה לכאורה העולה ממנו. כך למשל, אופיים הדינמי של החיים הזוגיים והנטייה בחיי המשפחה שלא לערוך רישומים ותחשיבים מסודרים בדבר רכוש וזכויות, כמו גם הנטייה שלא להפריד באופן ברור בין זכויות שאינן משותפות לבין זכויות משותפות ונמצאנו במצב שבו גבולות השיתוף אינם כה ברורים כפי שנדמה.

הסכם ממון שמנוסח באופן מקצועי וכהלכה נועד מראש להסדיר בצורה ברורה ומפורטת, ביחס לכל זוג את כוונת בני הזוג בכל הקשור לעניינים הכלכליים והממוניים. כאשר מי מבני הזוג מגיע לקשר הנישואין עם דירה בבעלותו, הרי שלכאורה, על פי החוק, הדירה אינה משותפת כיוון שעסקינן בנכס שמקורו לפני הנישואין. אולם, על פי פסיקת בית המשפט, קיימת אפשרות שגם

לגבי נכס שאינו משותף במהותו תתקיים כוונת שיתוף ספציפי (דהיינו – במהלך הנישואין יכול שתקום בין בני הזוג כוונה ליצור שיתוף בנכס הנ"ל, על אף שאינו משותף במהותו).

אפשרות זו חלה ביתר שאת ביחס לדירת המגורים, בה מתגוררת המשפחה, כיוון שנכס זה נחשב לנכס המרכזי של התא המשפחתי. טענה זו לכוונת שיתוף בדירה תתחזק, כאשר במהלך הקשר הושקעו כספים משותפים בדירה, לצרכי שיפוץ, תשלום משכנתא וכו'.

אם כן, ללא הגדרה ברורה בהסכם ממון של מסגרת השיתוף בדירה, שתתייחס בין היתר למצב של מגורים בדירה תקופה ממושכת ולאפשרות של השקעת כספים משותפים בה לאורך הנישואין (דבר שהינו טבעי במסגרת חיים ממושכים בדירת מגורים), עלולות להיווצר מחלוקות ממשיות בעת הגירושין, אשר יידרשו הכרעה שיפוטית ואף יאפשרו (בהתקיים התנאים המתאימים) את חלוקת הזכויות בדירה, גם כאשר היא היתה במקור של אחד מבני הזוג טרם הנישואין.

חשוב לציין, כי הגדרת מסגרת השיתוף בהסכם ממון יכולה להיות מגוונת בהוראותיה. דהיינו, לעומת הוראה הקובעת כי בכל נסיבות שהן לא יתקיים שיתוף בדירה, ניתן לקבוע הוראות אחרות הקובעות שבחלוף מספר מסויים של שנות נישואין יוקנה שיתוף בזכויות באחוזים מסויימים (ניתן להתאים נתון זה לרמת ההשקעה הכלכלית בדירה, בפרט כאשר מדובר בדירה אשר החזרי המשכנתא בגינה מוחזרים על ידי בני הזוג מכספים משותפים).

בהסכם ממון ניתן להגדיר גם את מנגנון הפירוד, במקרה שמי מן הצדדים יחליט שברצונו להיפרד, על מנת למקסם את שיתוף פעולה וקיומו של תהליך סדור לסיום הקשר.

תנאי לכניסת הסכם ממון טרום נישואין לתוקף – אישורו על פי החוק:

על מנת שהסכם ממון טרום נישואין יהיה בעל תוקף משפטי מחייב, קיימת חובה לאשר אותו בפני ביהמ"ש לענייני משפחה. כאשר מדובר בהסכם שנערך לקראת נישואין (ולא במהלכם) ניתן לאשרו גם בפני נוטריון או בפני רשם הנישואין. הליך האישור נועד להבטיח שבני הזוג מודעים לתוכן ההסכם וכי הם חתמו עליו כשהם מבינים את תוכנו, משמעותו ותוצאותיו.

הסכם ממון – לא רק לבני זוג שנישאים באופן פורמאלי:

החשיבות לעריכת הסכם ממון, מן השיקולים שהגדרנו (בתמצית) לעיל קיימת גם ביחס לבני זוג החיים יחד במסגרת זוגית ללא המיסוד הפורמאלי (דהיינו – מסגרת יחסים של ידועים בציבור). מסגרת זוגית זו עשויה לעורר מחלוקות רכושיות מורכבות לא פחות מאלה שעשויות להתעורר בין בני זוג נשואים (ואולי אף יותר, בהתחשב בכך שעל בני זוג ידועים בציבור לא חלות הוראות חוק יחסי ממון, אלא הוראות הפסיקה) ומכאן החשיבות להגדיר באופן סדור את ההיבטים הכלכליים של הקשר. הגם שבני זוג ידועים בציבור אינם מחוייבים לאשר את ההסכם שהם עורכים, מומלץ מאוד לאשרו בפני בית המשפט לענייני משפחה.